

Kitüntetés

Rácz Anita, a Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékének adjunktusa kapta 2008-ban a Kiss Lajos-díjat.

/6.

Rácz Anita Kiss Lajos-díjas

Debrecen (HBN) – Rácz Anita, a Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tan-székének adjunktusa kapta 2008-ban a Kiss Lajos-díjat. Az elismerést hétfőn adták át az egyetemen.

A díj annak a 40 év alatti hazai vagy kül-földi kutatónak ítélt oda, akinek munkássága a magyar névtörténeti (személy- vagy helynévtörténeti) kutatásokat jelentős új tudományos eredményekkel gazdagította.

Rácz Anita és Hoffmann István, a kuratórium el-nöke

(Fotó: Derencsényi István)

Rácz Anita kapta a Kiss Lajos-díjat

Dr. Rácz Anitának, a Magyar Nyelvtudományi Tanszék adjunktusának ítelték oda a Kiss Lajos-díjat június elején, amelyet az a 40 év alatti hazai vagy külföldi kutató kaphat meg, akinek munkássága a magyar névtörténeti (személy- vagy helynévtörténeti) kutatásokat jelentős új tudományos eredményekkel gazdagította. A tudományos díjat dr. Fehértói Katalin alapította 2005 májusában férje, dr. Kiss Lajos nyelvész akadémikus emlékére. A díjat dr. Hoffmann István egyetemi docens, a Magyar Nyelvtudományi Tanszék vezetője adta át.

Rácz Anita eddigi tudományos pályája egy bő évtizedet ölel fel, írásaiban elsősorban a helynevek nyelvi kérdéseivel foglalkozik, leginkább nyelvtörténeti szempontokat érvényesítve. Írásainak jó része két kérdéskör köré csoportosul: egyrészt a régi magyar települések keletkezésének és változásának körülményeit kutatja, másrészt pedig az egykori Bihar vármegye helyneveit vizsgálja.

DEOL > Kultúra

„Nem válunk szemellenzössé”

Kele Csilla | 2008. október 08., 15:20

A névkutatás a XX. századi magyar nyelvtudomány nemzetközi tekintetben is elismert, magas színvonalon művelt területe, ismeretanyagát a legkiválóbb magyar történészek gyarapították. Idén dr. Rácz Anita adjunktus munkáját ismerték el a Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékén a Kiss Lajos-díj átadásával. A fiatal kutatóval arról is beszélgettünk, múltunk megismeréséhez hogyan járul hozzá a nyelvészet.

Dr. Rácz Anita: – A díjnak nagy jelentősége van számomra, ezáltal a tanszék is elismerést kapott. A díjat 2005-ben alapította **Kiss Lajos** helynévkutató özvegye, **Fehértői Katalin**, hogy ezzel tisztelegjen férje munkássága előtt. A „mérce” kizárólag a tudományos tevékenység a tulajdonnevek kutatása terén.

– A szakma milyen más módon támogatja a fiatalok tudományos tevékenységét? Adódnak-e egyéb lehetőségek az eredmények elismertetésére, akár a külföldi ösztöndíjak terén?

– Esély mindig van a megmutatkozásra, tavaly a Bolyai-ösztöndíjat nyertem el, erre 45 éves korig lehet pályázni. S bár nem olyan sok a lehetőség, sokan elismerik munkánkat, sikereinket. A tanszék kutatási profilja miatt mindig is a finnekkel volt szoros a munkakapcsolat, figyeljük egymás tevékenységét.

– A levéltári munka, a filológia hogyan segíti a nyelvészt kutatása során?

– Valóban nehéz és fáradtságos munka a levéltárban bogarászni az okleveleket, cédulázni és akkurátusan jegyzetelni. Nem utolsó szempont, hogy ilyenkor jól olvasni is tudni kell, hiszen később majd hatékonyan kell visszaadni, oktatni is az írott emlékek értelmezéseit. Előfordul, hogy olykor a korábbi leírások hibáit is javítani kell, nehéz kiolvasni a kalligrafikus okleveleket.

– Többek közt foglalkozott az Árpád-kori Bihar vármegye névtani változásaival, ez bizonyára időigényes előkészítéssel járt...

– Szerencsére, sok segítséget nyújtanak a nyomtatott források, hiszen a névtörténeti kutatáshoz stabil háttérre van szükség a hozzáférhető írott emlékek terén. Állandó „segítségünk” **Györffy György Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza** című munkája, hatalmas eredménynek számít az eddigi négy kötet kiadása.

– Meddig datálható az a forrásanyag, amit csak a nyomtatott forrásokból tudnak kutatni? A tanítványok hogyan tudnak a kutatásba bekapcsolódni?

– A helynévkutatások során az 1800-as évek végéig tudunk visszanyúlni az írott forrásokhoz, a debreceni tanszéken közel tíz fő foglalkozik a hely- és névtörténeti kutatásokkal. Pályázati forrásból egy nagyobb tanszéki projekt keretében tudunk a hallgatók bevonásával kutatni. Ők az egyszerűbb adatgyűjtésben szemináriumi forráskutatás, szövegolvasás, vagy záródolgozatok készítése során tudnak a

munkában hatékonyan részt venni. Így megismerkednek a tudományos adatgyűjtés és -feldolgozás technikáival: lelkesen segédkeznek az előkészítő munkálatokban.

– *Az adatfeldolgozáshoz, filológiai munkálatokhoz vannak-e olyan szoftverek, segédeszközök, amik támogatják a munkát?*

– Emlékszem a kezdetekre a 90-es évek elején, amikor még céduláztunk, a munkához olykor még a folyosót is igénybe vettük. Néha az asztalokon, vagy a földön válogattuk a temérdek cédulát az egységben látáshoz, az információ rendezéséhez. Ez mára megváltozott: számítógéppel dolgozunk, adatbáziskezelőket, Access programot használhatunk. Ezek lehetővé teszik, hogy hatalmas adatmennyiséget vegyünk fel és ezeket rendezhessük.

– *Melyek azok a társszakmák, ahol a nyelvészek hatékonyan tudnak közreműködni? Hogyan tudják támogatni a társtudományok fejlődését?*

– A mi szakmánk hangsúlyos szerepet kap a nyelvtörténeti kutatásokban, előbbre viszi a helyesírástörténeti, hangtani tudásunkat a régműltről. A névtörténeti kutatások azt is elősegítik, hogy a korabeli nyelvállapotokat rekonstruáljuk, a szórványemlékek legtöbbször földrajzi nevek felfejtésével ismerhetők meg. A történészek is előszeretettel hivatkoznak az általunk közzétett forrásokra, nyelvemlékekre... (inkább a kutatási eredményeinkre!)

– *Van-e olyan kezdeményezés, amit mindenképpen szeretnének a tanszéken megvalósítani? Tervezik-e, hogy a kutatási eredményeket az érdeklődők számára közzéteszik?*

– Több kiadványsorozatot is indítottunk, az Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok, röviden az OTKA-projekt keretében a nyomdai megjelenítéshez szükséges támogatást ebből a forrásból kapjuk. A kiadványokban szeretnénk a korai helyneveket a lehető legteljesebb mértékben összegyűjteni, az adatokat kiszűrjük és hiánypótló cíllal könyvként megjelentetjük. Ezekre példa a **Korai magyar helynévszótár**, aminek eddig az első kötete jelent meg, hasonló összmunka eredménye az eddig két kötetes **Helytörténeti adatok a korai ómagyar korból**. Összességében jók a publikációs lehetőségeink, hiszen a **Magyar nyelvjárások** folyóirat kiadása hosszú ideje kötődik az itteni tanszékhez.

– *Milyen tárgyakat, kurzusokat oktat az egyetemen? A feladatok, kötelezettségek vajon mennyire jellemzik a hétköznapiakat?*

– Nálunk szinte mindent kell tanítani, aminek van jó oldala is: nem válunk „szemellenzős” nyelvészé. Mi magunk is felfrissítjük ismereteinket az új eredmények terén, a nyelvtörténeten kívül – ide tartoznak a szórványemlékek, szövegemlékek, kódexek – leíró nyelvészeti tárgyakat, például jelentéstant, szóalkotást, szófajtant is oktatok. Néhány éve a jelentéstan témájában is tartok előadást, amit – bár leíró nyelvészet – nagyon megszerettem, a szóalkotás, szófajtan oktatása sem idegen tőlem. Aki tudóssá akar válni, kemény munkával érhet el eredményt. Mint minden „kötetlen” munka, ez is heteket, hónapokat vesz el a szabadidőből...

Kapcsolódó cikkeink:

[Magyar irodalmi helynevek](#)

[Rejtélyes eredetűnk nyomában](#)

[Nyelvi lelemények](#)

[Bevált a „törvényes” nyelvlecke](#)

